

Kalender 1999

Maleriet av Smerta som er gjengitt på forsiden, ble til i året 1932, lenge før han fant fram til sin «Kihle-grønne» koloritt. På Smerta var han langt unna sine kjære stabbur og fjordinger, og fargebruken i dette bildet av gamle dagers husmannsslit er dempet og grålig. Men Smerta-folket hadde flagget til topps og det er vårblå himmel over husmannsplassen.

*Informant: Tordis Rindal Whist
som også lånte oss Kihles bilde.*

Januar

Smerta

Under gården Bekkevar ligger den gamle husmannsplassen Smerta. Låven er borte, men huset står fortsatt i god stand og brukes som fritidssted.

Kommunen har opparbeidet parkeringsplass der, og stedet er et yndet utgangspunkt for turfolket som både sommer og vinter bruker Gaupesteinsmarka. Før Siggerudvegen (Rv 154) ble anlagt fra Nordre Ski og nordenom Nærevannet i 1880-årene, gikk «byvegen» på strekningen Oppsand - Gjetsjø forbi Smerta, og lenger nord inne på Bekkevarskogen passerte den småbruket Skremma.

I 1930-årene leide keramiker Eilif Whist stedet og tok med seg en masse slekt og venner dit. Der var det liv og mye moro. De gikk på ski, spilte ludo og couronne, og krocket ble spilt til og med om vinteren da de kostet snøen av isen på Nærevannet.

Bildet er tatt i 1931 og viser sittende fra venstre: Eilif Whist, Gunhild Marie Whist, Ingrid Kihle og Ingeborg Fjell. Bak dem står malerne Harald Kihle (26) og Kai Fjell (24). På veggen henger keramikk av Whist og et lite bilde av Kihle.

Kai Fjell hadde vært innom Kunstakademiet og virket som reklametegner og dekoratør til 1931, først noen år senere slo han gjennom som maler.

Bildet over peisen viser kanskje litt av hans dekorative stil på den tiden. Under et innbrudd i Smerta ble bildet ødelagt og senere overmalt.

Harald Kihle mottok impulser fra sin venn Fjell, og det kom til uttrykk i hans landskapsbilder. De to kunstner vennene tilbrakte sommeren 1932 i Flatdal, og begge to debuterte samme år i Oslo Kunstforening. Kihle hadde siden slutten av 1920-årene vært en hyppig gjest i Telemark sammen med sin venn Henrik Sørensen, og Telemarks natur og folkeliv var et fast motiv i deres bilder.

Klubbmesterskap i A.I.L. «Fremad»

Arbeideridrettslaget «Fremad» i Ski ble stiftet i 1928. Fra før av hadde man i stasjonsbyen Ski Turn- og Idrætsforening (1919) og den noe eldre skiklubben «Skimt» (1915).

«Fremad» besto til 1941 da de to idrettslagene ble slått sammen under navnet Ski Idrettslag.

Ved siden av skiidrett hadde «Fremad» grupper i turn, friidrett og fotball, og medlemmene opparbeidet egen stadion ved Folkets Hus. Et minne om den lever videre i navnet Stadion borettslag i

Gauselvegen. Den ble sprøytet om vinteren så det var skøyteis der så vel som på Sportsplassen.

Langrennsløperne er fotografert vinteren 1932/33.

Huset til høyre er «Briskeli» i Gamlevegen, nærmeste nabo til Folkets Hus.

Startnummer 22 er Olaf Hansen, 16 Thomas Nystuen, 10 Karl Torstensen, 8 Hans Andersen, 7 Sjur Røthe, 5 Martin Hansen, 4 Ivar Olsen, og helt til høyre uten synlig nummer, Harald Lie.

Informant: Martin Hansen

Bilde nr.: 213-0255:0002

Pudretten på Drømtorp

På Kjeppestadvegen ved Princess-bygget kan man se restene etter Skis første industribedrift, møkkmottaket fra utedoene i Kristiania.

I 1897 kjøpte Kristiania Renholdsverk 187 mål av gården Drømtorp for å sette opp et gjødselmottak. Møkka ble tømt for hånd i møkkabrigger og kjørt til Sørenga, der den ble lastet om til jernbanevogn og videresendt til et sidespor til Smålensbanen på Drømtorp, opp til åtte vogner på en natt. Der ble noe blandet med torv og solgt som tørket vare, pudrett.

Ikke fullt så edelt var det som var blandet med husdyrgjødsel og husholdningsavfall. Billigste vare var ublandet, solgt direkte fra jernbanevogn. Bøndene kom fra hele omegnen, helst på sledeføre og kjørte gjødselen ut på jordene. Brune spor viste hvor de hadde tatt veien.

Virksomheten gikk strykende inntil så mange Kristianiaboere, som nå var blitt Osloboere, hadde fått installert vannklosett til erstatning fra dumpedoen i bakgangen eller dobøttene i gården, at vareleveransen tørket inn, eller kanskje heller ble skylt vekk.

I 1929 var det opphørssalg, og mange Ski-innbyggere var nok fornøyd med at annen virksomhet overtok. Luktfri var jo ikke denne varen.

Informant: Bi Five Magnus
Bilde nr.: 213-0340:0002

Kråkstadfjorden

Bildet er tatt fra Grønstvedt i Kråkstad i retning nord mot Skiseng i Ski.

Avdøde geolog Steinar Skjeseth yndet å kalle dette Kråkstadfjorden, og «Badestranden» i sydenden på fjorden lå ved Grønstvedt i dag.

Denne fjorden må også ha vært fjorden for Stunner-folket i Ski.

For ca. 8500 år siden bevirket landhevingen at over tid ble fjorden tømt. Tilbake lå dalføret (se bildet) med Kråkstadelva som slynget seg gjennom landskapet.

Kråkstadelva har i generasjoner vært en fiskerik elv, men dette stoppet brått med syreutslipp fra Grubernes Sprengstoff-fabrikk midt i 1930-årene.

Der hvor Kråkstadfjorden rant ut og Kråkstadelva fant sitt utløp, ble det i forrige århundre bygget en demning og det ble satt opp både sag og kvernhus. Stedet heter Dammen den dag i dag, og det er mulig å finne rester etter denne virksomheten.

I sagbrukstiden ble store mengder tømmer fløtet på elva fra skogene i Kråkstad og fra de store skogområdene i Ski. Tømmeret ble ført videre til sagbruk langs Hobølvassdraget. Dette tok slutt ved århundreskiftet da dampmaskinen overtok som kraftkilde.

Informant: Nils Mørk

Første rekke fra venstre:
 Ruth Aarstad, Synnøve
 Bjerke, Hedvig Karlsson,
 Ingrid Ween, Erna Endsjø,
 Ingeborg Mørck, Gunhild
 Tronaas, Ester Hedemann.
 Bakerste rekke: Frøydis
 Forslund, Eva Midje, Gerd
 Edla Olsen (Alming),
 Anne Fredstad, Anne Sofie
 Sverdrup (skjult), Kirsti
 Gjerde, Rosa Stallerud,
 Anne Marie Erichsen.

(Gutter)

Fra venstre: 1.Hans
 Ringstad, 2 Hans Aage
 Mørch, 3 Arne Gylder, 4
 (bak)Iver Lynne, 5 (foran)
 Per Sannum, 6 Torbjørn
 Taugbøl, 7 Kåre Berg, 8
 Hans Enger, 9 Gunnar
 Bryntesson, 10 Tollef
 Kilene, 11 Arne Lynne.
 Skjult bak dem: Asbjørn
 Andresen, Hans Petter
 Bjørnstad og Kristian
 Gundersen.

Grønrruss 1937

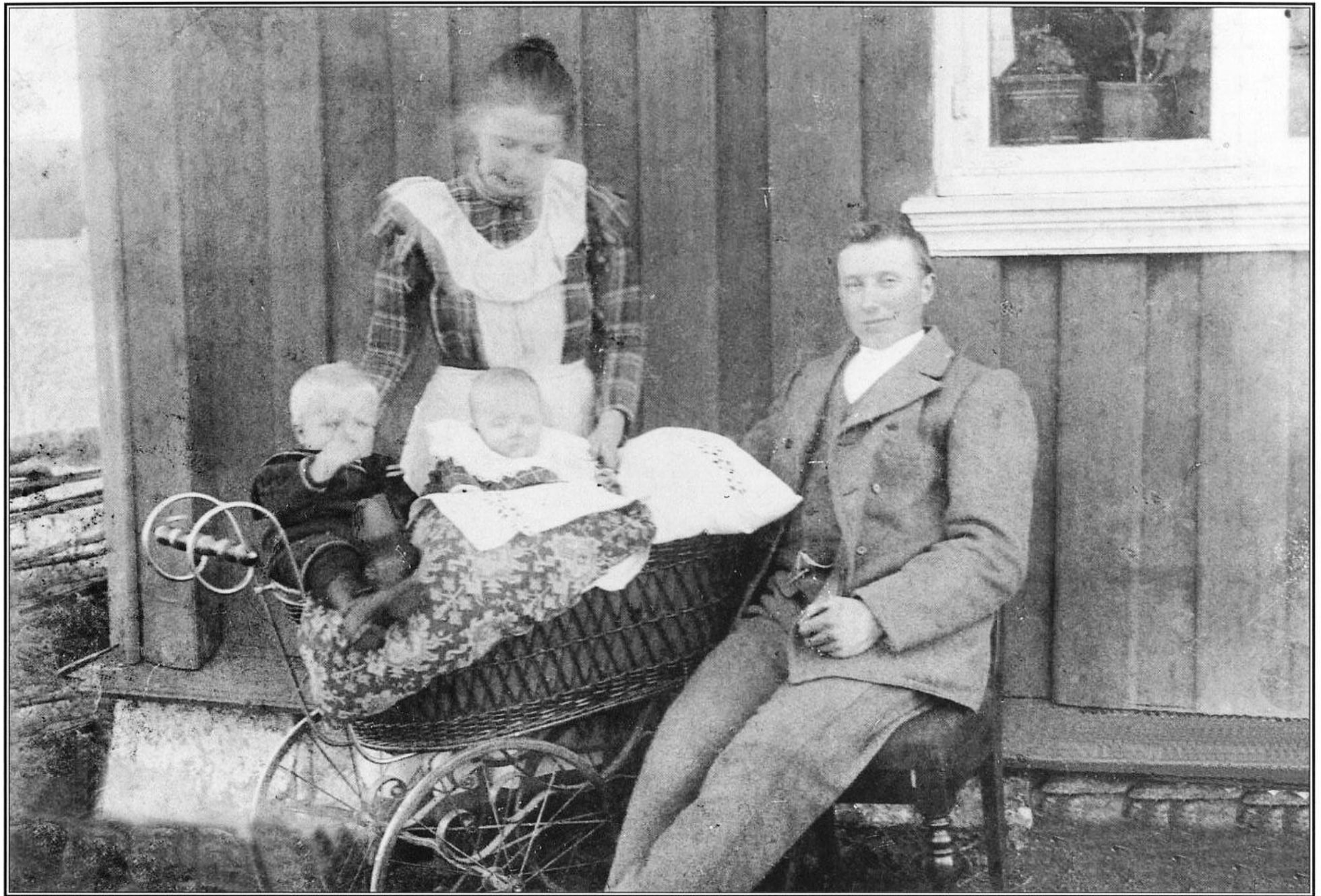
Dette var avgangselevene ved Ski Kommunale Høiere Almenskole. Da de startet sin skolegang i 1934 var det så stor pågang av elever at det ble avholdt opptaksprøver både i norsk og matematikk. Det ble en stor klasse med godt over 30 elever fra Ski, Langhus, Skotbu og Kråkstad. Dette var lenge før det fantes skoleskyssordninger, så elevene kom seg til skolen som best de kunne, som oftest med apostlenes hester. Samfunnsbygningen i Ski ble benyttet til skole, den lå foran Rådhuset der musikkpaviljongen ligger idag. Foruten skole huset bygningen Sanitetsforeningens folkebad og Folkebiblioteket. I forsamlingsalen som hadde scene var det kino i helgene, og det var også øvelsessted for guttemusikken.

Rektor ved skolen var Lars Herrestvedt, han var også matematikk- og fysikklærer. Klara Kiserud underviste i historie, geografi, skjønnskrift, hånd-

arbeid og gymnastikk. Fru Holmaas hadde tysk og engelsk, naturfag og religion. Sigurd Sørhus var norsklærer. Klasserommet var langt og smalt, og det eneste spesialrommet skolen disponerte var gymnastikksal. Aktiviteter i fritiden i skolens regi var teaterturer til Oslo og skoleball i romjula. I russetiden ble det festet på Bjerkestranda ved Nærevannet. Dette stedet ble senere lagt ned. All festing foregikk pent og pyntelig med svært begrenset alkoholbruk.

Mai

*Informanter: Ruth Aarstad og Hans Ringstad
Bilder nr.: 213-0297:0003 og 0002*

Familieidyll.

Lykkelige foreldre rundt siste modell barnevogn anno 1900.

Foreldre er Svend Wilhelm Bjerke (1872-1947) og Kaspara Bjerke f. Bjerke i Kråkstad.

Til høyre i vognen sitter Ester, gift Rudstad, og til venstre sitter Konrad Bjerke født 17/4-99.

Konrad Bjerke kjøpte gården Glenne i Kråkstad i 1930 etter sin far Svend Wilhelm Bjerke.

Konrad Bjerke var en kjent mann i bygda, og de fleste hadde noe med han å gjøre da han var filialbestyrer i Kråkstad og Ski Sparebanks filialer i Kråkstad, Bru, Fjeld og Langhus.

Informant: Svenn Bjerke

Bilde nr.: 213-0295:0004

Kråkstad Ungdomslag på utflukt

Kråkstad frisinnede ungdomslag ble stiftet i 1894. Det var en selskapelig forening som hadde til formål å «samle ungdommen til sømmelig adspredelse ved oplesning, samtaler, fortelling, leik og muligens foredrag om emner som kan interessere ungdommen, samt diskusjon over spørsmål som kan ansees å være tjenlige og nyttige». Tre år senere ble «frisinnede» sløyfet og laget tilsluttet Norigs Ungdomslag hvis viktigste programposter var norskdom, fridom og kristendom.

Etter århundreskiftet fikk laget lokale i herredshuset på Kjeppestad. Runddans ble erstattet av folkeviseleik, sangkor ble dannet og en boksamling opprettet. Laget vant stor oppslutning og svært populære var utflukter, stevner og friluftsmøter om somrene. De fleste ble holdt på Tyrigravåsen (ved skytebanen på Granerud) der dette bildet ble tatt i 1912.

De tre damene som sitter, er fra venstre:

Elise Tronaas, Agnes Hjell og Dorthe Ruud. De tre sittende mennene er fra høyre: Petter Berg, Sigurd Wollebek og Torolf Berg. Damen i bunad er Emilie Berg, f. Haug, ellers utmerker de andre damene seg med ruvende hodeplagg lite egnet til utfart i skog og mark. De færreste kan sies å være ungdommer.

Informant: Østlid: Kråkstad - en bygdebok

Bilde nr.: 213-0298:0060

Bro, bro, brille i skolegården

Elevene hadde det trivelig i friminuttene på Kråkstad skole i 1933. Dette var elever fra andre og tredje klasse. Disse to klassetrinnene var slått sammen til en klasse. Ellers var skolen 6-delt. Elevene gikk annenhver dag men det ble lange dager med seks timers undervisning. Barna satt to og to sammen ved faste plasser, og alle dager ble innledet med sang. Lærerne var frøken Bjørke, fru Holmen og Oscar Nordby. De kvinnelige lærerne underviste på de laveste trinnene, mens lærer Nordby overtok de øverste klassetrinnene. Fagene var de tradisjonelle med norsk, regning, kristendom, historie og geografi. Det var ingen gymnastikksal, men utearealet var fint og fritt. Det gikk an å bruke skiene i friminuttene, og det var bakker for aking og skihopping. Foruten «bro, bro, brille» var andre populære uteleker «gjeppespinne» og «slå på ring».

Bemerk klesmoten, jenter i kjole og guttene med kortbukser, fjernt fra dagens buksemoter.

De to elevene som danner bro i leken er Knut Eikvoll og Grethe Lynne. De to nærmeste til å passere er Ruth Pedersen og Alma Bjoner.

Informant: Alma Haga

Bilde nr.: 213-0298:0035

Harejaktlag

Harejakt er tillatt i tiden 10. september - 1.mars, ellers bare når haren gjør skade i have eller på frukttrær.

Grunneiers rett til jakt på sin eiendom er fastslått allerede i de gamle landsdelslovene fra 1100- og 1200-tallet, og den opprettholdes i vår nyeste jaktlov fra 1981.

Bildet viser et jaktlag fra Kråkstad ca. 1920 på et ikke identifisert sted. Trolig er det grunneier med barnebarn som står i midten. Av de fem karene med haglgevær og slips(!) er de to lengst til høyre svogrene Aksel Tronaas og Ellef Ruud. Alle ser ut til å være godt fornøyd med dagens resultat etter timers venting på post: Tre harer.

Informant. Astri Jahr

Bilde nr.: 213-0298:0041

Ski Røde Kors sykestue

Sykestuen, forgjengeren til nåværende Ski sykehus, ble innviet 1.april 1928, og den var finansiert av innsamlede midler. Ski Røde Kors kvinner hadde organisert 10-ørerulling, utlodninger og fester, og de hadde tigget penger for å bygge opp et fond slik at de kunne kjøpe hus. Den første bygningen, som lå nøyaktig der sykehuset ligger i dag, var en ombygd villa, Åser, på 120 kvm. Den ble kjøpt for 25000 kroner, og der var 11 sengeplasser. Mye av lintøyet til sykehuset sydde kvinnene selv, og fra kong Haakon og dronning Mauds lasaretter fikk de lånt 10 senger med utstyr.

Ettersom det var et privat sykehus, måtte pasientene betale. Kostprisen var kr. 4,50 pr. døgn. De gamle regnskapsbøkene for sykestuen er bevart, der ser vi bl.a. at vaskehjelpen tjente 3 kroner dagen, det samme som togreisen til Oslo kostet, og feieren tjente hele 2 kroner for å feie pipene.

I 1938 fikk sykestuen et påbygg på 250 kvm.og kapasiteten ble fordoblet.

De første 25 årene ble det født til sammen 1604 barn der. Sykestuen var et kvinneforetagende, og naturlig nok var det om å gjøre å få en trygg fødestue med jordmor, og legehjelp om nødvendig, i nærheten av kvinnenens hjemsted.

Tre ganger etter utvidelsen i 1938 har sykehuset fått tilbygg: Personalbygg, den gule teglstensbygningen, i 1962; nåværende hovedbygning i 1977; og nye kontorer i 1998.

Kilder: 25 års og 50 års jubileumshefter for Ski Røde Kors, og Anne Hannesson.

Stunner-funnet

Bildet er fra ca. 1929 og viser Sørli («Graverstua») under Stunner østre. Kort tid etter ble stedet revet, og brukeren Johannes Mikkelsen med familie flyttet over til Nordre Stunner.

For 9500 år siden stod havet 160-165 meter høyere enn i dag. Graverstua lå på ca. 170 meter over havet. På bildet ser vi at bruket ligger på en israndavsetning. På den tiden ville det vært havstrand både foran og bak denne avsetningen. Steinalderfolket fant dette stedet velegnet for en mer fast bosetning, da man her kunne høste av det havet ga i form av sel, fisk, muslinger etc. At det var en mer permanent bosetning, viser det store antall flintredskaper man har funnet mellom uthuset og haugen i venstre bildekant. Bosettingen ble av kort varighet. Allerede hundre år senere hadde landet hevet seg, slik at den marine grense hadde sunket til 150-155meter.

Landskapet ble dermed totalt forandret. Stunnerøya vokste, slik at det ble lang vei til stranda.

Steinalderfolket måtte dermed søke seg til en ny boplass.

I 1929 leverte Johannes Mikkelsen åtte flintstykker til Oldsakssamlingen. Disse hadde han funnet under potetopptaking. Folk flest ville trolig oversett slike steinbiter, men Johannes var en belest mann som forsto den vitenskapelige verdien av funnene. Konservator Anders Nummedal skjønnte at det dreide seg om redskapsformer lik Fosnakulturen på Mørrekysten. Stunnerfunnet skjedde samtidig med oppdagelsen av Komsakulturen (1925-36), slik at det ikke fikk den oppmerksomhet det burde hatt. Senere fant Johannes og sønnene Sverre og Hans flere hundre gjenstander som de overleverte til Oldsaksamlingen. Takket være disse tre personers forståelse av å ta vare på disse viktige funn, kan Ski kommune i dag vise til den eldste bosetningen av mennesker i Follo. Ellers må Svein Risdal nevnes for det arbeid han har lagt ned for å gjøre Stunnerfunnene kjent for offentligheten.

Informant: Bjørn Myrvoll

Kjempehaugen ved Grønstvedt.

Bildet viser den store gravhaugen kalt Kjempehaugen ved Grønstvedt i Kråkstad.

Før ca.700 e.Kr. var Grønstvedt, Bjergsrud, Nordre Bjerke, Mellombjerke, Søndre Bjerke og Nes en stor gård som ble kalt Bjerke.

Denne storgården hadde sin gravplass 800 meter syd-øst for Bjerke. Gravplassen er lett å finne og består av 28 gravhauger. Etter ca. 700 e.Kr. ble gårdene delt opp, og det ble opprettet gravplasser på alle gårdene. Den største vikinggravhaugen ligger på Grønstvedt, men en finner gravhauger på alle de andre gårdene også. Både på Søndre Bjerke og på Mellombjerke ble gravhaugene gravd ut til potetkjeller etterhvert som det ble vanlig å dyrke poteter, og det ble nødvendig med frostfri lagring.

Informant: Knut Solberg.

Registrering av bilder

Ski Historielag er alltid interessert i flere bilder fra alle kanter av kommunen. Vi vil gjerne komme hjem til deg og notere opplysninger om bildene dine, og låne med bildene for avfotografering.

Ta kontakt med oss, så blir vi enige om en dag det passer for deg med et besøk.

Hovedansvarlig for fotosamlingen:

Ivar Sæthre, tlf. 64 87 30 71

Bjørn Myrvoll, tlf. 64 87 45 41

Tidligere års kalendere kan fåes ved henvendelse til:

Grethe Zahl, tlf. 64 87 57 56

Takk!

Vi takker alle som har hjulpet oss med bilder og opplysninger til årets kalender.
Takk til alle som hjelper oss med å selge kalenderen. De fleste bildene finnes i
Ski Historielags fotoarkiv.

Øst-trykk as, Ski, har trykket kalenderen.

Anita Eger Gervin

Nils Mørk

Ivar Johnsen

Aase Klohs